

Research Paper

The Mediating role of Emotional Intelligence in Explaining the Causal Relations between Theory of Mind and Cognitive Flexibility with Borderline Personality Disorder Traits in Adolescents

Mohadeseh Fateminia¹, Fariba Hasani^{*2}, Ahmad Borjali³, Fatemeh Golshani²

1- Ph.D. Student of General Psychology, Department of General Psychology, Central Tehran, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Assistant Professor, Department of General Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

3- Professor, Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Received: 2022/10/29

Revised: 2023/01/14

Accepted: 2023/02/13

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jpmm.2023.31089.3719

Keywords:

Borderline Personality Disorder, Theory of Mind, Cognitive Flexibility, Emotional Intelligence.

Abstract

Introduction: People with borderline personality disorder have deficits in cognitive flexibility, theory of mind, and emotional intelligence. The aim of this study was determining the mediating role of emotional intelligence in explaining the causal relations between theory of mind and cognitive flexibility with borderline personality disorder traits in adolescents.

Method: The present study was conducted by correlation method and structural equation modeling. The statistical population of the research was made up of all teenagers studying in schools of the 5th education region of Tehran in 2018-2019. 352 people were selected by available sampling method. The participants answered the Borderline Personality Inventory (Leichsenring, 1999), the Cognitive flexibility questionnaire (Dennis & Vander Wal, 2010), the Reading the Minds of the Eyes Test (Baron-Cohen, et al, 2001) and the Bradberry-Greaves' Emotional Intelligence (Bradberry & Greaves, 2005) individually during one session. The results showed the total path coefficient between theory of mind ($\beta=0.210$, $P<0.01$) and cognitive flexibility ($\beta=0.219$, $P<0.01$) with negative borderline personality disorder traits and at the 0.01 level was significant. The path coefficient between emotional intelligence and borderline personality disorder traits was negative and significant at the 0.01 level ($\beta=0.322$, $P < 0.01$). Indirect path coefficient between theory of mind ($P < 0.01$, $\beta = -0.113$) and cognitive flexibility ($P < 0.01$, $\beta = -0.109$) with negative borderline personality disorder traits and at the level of 0.01 was significant. Therefore, emotional intelligence mediates the relations between theory of mind and cognitive flexibility with borderline personality disorder traits in a negative and significant path.

Conclusion: Cognitive and emotional factors can predict the borderline personality disorder traits in adolescents.

Citation: Fateminia M, Hasani F, Borjali A, Golshani F. The Mediating role of Emotional Intelligence in Explaining the Causal Relations between Theory of Mind and Cognitive Flexibility with Borderline Personality Disorder Traits in Adolescents: Journal of Psychological Methods and Models 2022; 13(50): 135-150.

*Corresponding Author: Fariba Hasani

Address: Assistant Professor, Department of General Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Tell: 09122255723

Email: hassani.fariba@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Borderline personality disorder (BPD) is characterized as a severe and heterogeneous mental disorder with a pervasive pattern of instability in self-concept and interpersonal relationships, difficulty in regulating emotions, and impulsivity that begins in early adulthood and appears in various situations (1). Researchers have estimated the prevalence of borderline personality disorder in adolescents to be 1% to 3%, in clinical samples 33% to 49%, and in outpatient samples 11% (4). Due to the high prevalence and negative consequences of this disorder on the life of the person and those around him, better and more accurate identification of this disorder, its predictive factors and variables, and its impact mechanisms are of great importance and necessity. Therefore, the aim of the present study is to investigate the mediating role of emotional intelligence in explaining the causal relationships between theory of mind and cognitive flexibility with traits of borderline personality disorder in adolescents.

Method

The current research is a descriptive and correlational method (using structural equation modeling). The statistical population studied in this research was made up of all teenagers studying in the 5th education district schools of Tehran in 2018-2019. According to Klein (25), the appropriate sample size for each parameter is at least five people and at the optimal level, 20 people. Therefore, taking into account the possibility of dropping out of participants, 352 samples were selected using available sampling method. The criteria for entering the research are: the age range of 15 to 18 years, studying in schools of region 5.

Research tools

Borderline personality questionnaire (BPI):

This 53-item questionnaire was created by Leisenring (1999), with the aim of evaluating borderline personality traits in clinical and non-clinical samples and based on Kernberg's concept of borderline personality organization (26).

Eye Image Mind Reading Test (RMET):

It is a neuropsychological test related to mind reading and was developed by Baren-Cohen et al. (2001). This test includes images of the eyes of actors and actresses in 36 different situations and includes 36 questions (30).

Cognitive Flexibility Inventory (CFI):

This self-report inventory, which includes 20 questions on a 7-point Likert scale from 1 to 7, was developed in 2010 by Dennis and VanderWaal (2010). In the Persian version, the list of cognitive flexibility has three factors: perception of controllability, perception of different options and perception of behavior justification (32).

Bradbury-Graves Emotional Intelligence Test:

The emotional intelligence test used in this research was created by Bradbury and Graves in (2005) and translated and validated by Ganji. This test includes 28 items that are graded based on a 6-point Likert scale (34).

Determining the fit of the model with the data was evaluated using the structural equation modeling method, AMOS 24.0 software, and maximum likelihood (ML) estimation.

Results

In the present study, there were 352 students (179 girls and 173 boys) with the mean and standard deviation of age 16.18 and 0.99. Among the participants, 125 people (35.5%) were studying in the

10th grade, 117 (33.2%) in the 11th grade, and 110 (31.3%) in the 12th grade.

In this research, the assumption of normality of univariate data distribution was investigated by examining their skewness and skewness values, and as Table 1 shows, the said values for all components were in the range of ± 2 . This finding indicates that the assumption of normality of univariate data distribution among the data was maintained. In this research, the assumption of collinearity was investigated with the help of variance inflation factor (VIF) and tolerance coefficient. Table 1 shows that the assumption of collinearity among the data of the current research is maintained. Because the tolerance coefficient values of predictor variables were greater than 0.1 and the variance inflation factor values of each of them were smaller than 10. the assumption of normality of multivariate data distribution was investigated through the analysis of information related to "Mehlnobais interval". The values of skewness and kurtosis of the information related to the Mehlen-Bais distance were obtained as 0.98 and 1.21, respectively, which shows that the assumption of normality of multivariate data distribution is also maintained among the data.

The fit indices obtained from the analysis of structural equation modeling supported the acceptable fit of the structural model with the collected data (df=1.20, CFI=0.995, GFI=0.974, AGFI=0.959 and 0.024 RMSEA = 0).

The total path coefficient between theory of mind ($P < 0.01$, $\beta = -0.210$) and cognitive flexibility ($P < 0.01$, $\beta = -0.219$) with negative borderline personality disorder traits and significant at the 0.01 level. Is. The path coefficient between emotional intelligence and borderline personality disorder traits is negative and significant at the 0.01 level ($\beta = -$

0.322, $P < 0.01$). the indirect path coefficient between theory of mind ($\beta = -0.113$, $P < 0.01$) and cognitive flexibility ($\beta = -0.109$, $P < 0.01$) with negative borderline personality disorder traits and in The level of 0.01 was significant. so emotional intelligence in adolescents negatively and significantly mediates the relationship between theory of mind and cognitive flexibility with borderline personality disorder traits.

Discussion

The present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of emotional intelligence in explaining the causal relationships between theory of mind and cognitive flexibility with traits of personality disorder in adolescents. The findings showed that the total path coefficient between theory of mind and cognitive flexibility with borderline personality disorder traits is negative and significant. Also, emotional intelligence mediates the relationship between theory of mind and cognitive flexibility with traits of borderline personality disorder in a negative and significant way.

It seems necessary to interpret the results of the present study according to some limitations: the present study is cross-sectional. Therefore, the formulation of the results of the current research without considering the effect of the passage of time on the variables and their relationships is one of the important limitations of the current research. The results of the present study represent the sample of adolescents aged 15 to 18 years in Tehran province, so the generalization of the findings of the present study to different research groups and societies should be interpreted with caution.

Acknowledgements

We are grateful to all the respected educators and dear students who have cooperated in this research

Conflicts of Interest

This article is taken from the doctoral thesis of the first author of the article and does not have any conflict of interest, and its publication will not cause material or moral damage to any particular person or organization.

مقاله پژوهشی

نقش میانجی هوش هیجانی در تبیین روابط علی بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری
شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در نوجوانانمحدثه سادات فاطمی نیا^۱، فریبا حسنی^{۲*}، احمد برجعلی^۳، فاطمه گلشنی^۲

۱- دانشجوی دکترای روان‌شناسی عمومی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- استادیار گروه روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- استادگروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی دچار نقایصی در انعطاف‌پذیری شناختی، نظریه ذهن و هوش هیجانی هستند. این پژوهش با هدف تعیین نقش میانجی هوش هیجانی در تبیین روابط علی بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان انجام شد.

روش‌شناسی: این پژوهش به روش همبستگی و با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری پژوهش را تمامی نوجوانان مشغول به تحصیل در مدارس منطقه ۵ آموزش و پرورش تهران در سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸ تشکیل داده اند که ۳۵۲ نفر نمونه به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان در یک جلسه و به صورت انفرادی به پرسش‌نامه شخصیت مرزی (لایسنرینگ، ۱۹۹۹)، آزمون ذهن‌خوانی از روی تصاویر چشم (بارن کوهن و همکاران، ۲۰۰۵)، انعطاف‌پذیری شناختی (دنيس و وندروال، ۲۰۱۰) و پرسش‌نامه هوش هیجانی (برادبری و گریوز، ۲۰۰۵) پاسخ دادند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد ضریب مسیر کل بین نظریه ذهن ($\beta = -0.210, P < 0.01$) و انعطاف‌پذیری شناختی ($\beta = -0.219, P < 0.01$) با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر بین هوش هیجانی و رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود ($\beta = -0.322, P < 0.01$). ضریب مسیر غیر مستقیم بین نظریه ذهن ($\beta = -0.113, P < 0.01$) و انعطاف‌پذیری شناختی ($\beta = -0.109, P < 0.01$) با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. بنابراین، هوش هیجانی رابطه بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را به صورت منفی و معنادار میانجیگری می‌کند.

نتیجه‌گیری: عوامل شناختی و هیجانی می‌توانند رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان را پیش‌بینی کنند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۷

تاریخ داوری: ۱۴۰۱/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI: 10.30495/jpmm.2023.31089.3719

واژه‌های کلیدی:

اختلال شخصیت مرزی، نظریه ذهن، انعطاف‌پذیری شناختی، هوش هیجانی.

* نویسنده مسئول: فریبا حسنی

نشانی: استادیار گروه روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تلفن: ۰۹۱۲۲۲۵۵۷۲۳

پست الکترونیکی: hassani.fariba@gmail.com

مقدمه

سرد و گرم نیز تقسیم کرد: مولفه‌های شناختی (یا سرد)^۵، به معنای توانایی درک اهداف و باورهای دیگران، و مولفه‌های عاطفی (یا گرم)^۶ که به توانایی پردازش احساسات و هیجانات افراد اشاره دارد (۷). یافته‌ها از اختلال نظریه ذهن در افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی حمایت می‌کنند (۸ و ۵). به نظر می‌رسد در بیماران مرزی، تفسیر نادرست اطلاعات اجتماعی با شدت آسیب‌شناسی روانی رابطه دارد، که آشفتگی بیش‌تر در نظریه ذهن را نشان می‌دهد (۹). آنها به دلیل آسیب‌پذیری و استعداد ژنتیکی (۱۰)، از اختلال در فعالیت نواحی شکمی-میانی^۷ قشر پیش‌پیشانی^۸ (۱۱)، حافظه کاری دیداری فضایی^۹ و تکانشگری (۱۲) رنج می‌برند و عملکرد ضعیفی در استدلال‌های ذهنی دارند، اما به نظر می‌رسد که در رمزگشایی حالت‌های ذهنی مشکلی ندارند (۵). تاثیر غیرمستقیم صفات تاریک شخصیت با میانجیگری نظریه ذهن عاطفی و شناختی بر همدلی سرد را تایید کرده‌اند (۱۳).

نظریه ذهن با انعطاف‌پذیری شناختی^{۱۰} رابطه دارد. انعطاف‌پذیری شناختی فرایندی پویاست که به سازگاری مثبت فرد با محیط در حال تغییر می‌انجامد و به او در درک شرایط دشوار، کنار آمدن و پذیرش موقعیت‌های جدید، پذیرش عقاید گوناگون و ارائه پاسخی منطقی کمک می‌کند (۱۴). نقص انعطاف‌پذیری شناختی نشانگر یک الگوی آسیب‌پذیری خانوادگی در بزرگسالان مبتلا به اختلال شخصیت مرزی و بستگان بیولوژیکی درجه یک آنهاست (۱۵) که اغلب به عنوان زمینه‌ساز ناهنجاری‌های مغز (۱۶)، آمیختگی شناختی^{۱۱} (آمیختگی شخص با محتوای افکارش) و آمیختگی ترک فکر^{۱۲} (۱۷) در نظر گرفته می‌شود. افراد مبتلا به کژکاری انعطاف‌پذیری شناختی، در مواجهه با رویدادها و موقعیت‌های دشوار، شرایط را غیرقابل کنترل می‌دانند (۱۸).

نقص در انعطاف‌پذیری شناختی با کمبود قابل توجه در توانایی درک و تنظیم هیجانات، خلق‌وخو و مهارت‌های هیجانی مشخص می‌شود (۱۹) هوش هیجانی یکی از این کمبودهاست، توانایی درک، استفاده و مدیریت هیجانات خود به روش مثبت برای کاهش استرس، برقراری ارتباط موثر و همدلی با دیگران، غلبه بر چالش‌ها و برطرف کردن تعارض‌ها (۲۰). رابطه هوش هیجانی و انعطاف‌پذیری شناختی تایید شده‌است (۲۱) و انعطاف‌پذیری شناختی پایین، نمرات پایین‌تر در آزمون‌های هوش هیجانی را

اختلال شخصیت مرزی (BPD)^۱ به عنوان یک اختلال روانی شدید و ناهمگون با الگوی فراگیری از بی‌ثباتی در خودانگاره و روابط بین‌فردی، دشواری در تنظیم هیجانات و تکانشگری مشخص می‌شود که در اوایل بزرگسالی آغاز می‌شود و در موقعیت‌های گوناگون ظهور می‌کند (۱). پنجمین ویراست راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۲ (DSM5)، در صورتی اجازه تشخیص اختلال شخصیت مرزی در افراد زیر ۱۸ سال را می‌دهد که علائم فراگیر و پایدار حداقل به مدت یک سال وجود داشته باشند (۲). پزشکان تمایل چندانی به تشخیص اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان ندارند و یکی از دلایل آنها نگرانی از تشخیص اشتباه است. چرا که نوجوانی به عنوان یک دوره انتقالی، با آشفتگی‌هایی همراه است که بی‌شبهت به علائم اختلال شخصیت مرزی نیست. با وجود شیوع بالای اختلال شخصیت مرزی در جمعیت بالینی، ویژگی‌ها و رگه‌های آن در جمعیت عادی نیز قابل مشاهده است (۳). پژوهشگران میزان شیوع اختلال شخصیت مرزی را در نوجوانان مشابه جمعیت بزرگسال ۱ تا ۳ درصد، در نمونه‌های بالینی ۳۳ تا ۴۹ درصد و در نمونه‌های سرپایی ۱۱ درصد برآورد کرده‌اند (۴).

اغلب افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی با مشکلات شناختی، هیجانی و رفتاری دست و پنجه نرم می‌کنند. به گونه گسترده پذیرفته شده‌است که رابطه ناپایدار بیماران مرزی از اهمیت محوری برخوردار است، و سایر علائم مانند تکانشگری، جرح خویشتن، خشم یا بی‌ثباتی هیجانی پیامدهای بافت اجتماعی و بین‌فردی هستند (۵). پژوهش‌های رو به رشدی نشان می‌دهند که بیماران مرزی از نقص‌های شناخت اجتماعی^۳ رنج می‌برند که در مشکلات بین‌فردی آنها نمود می‌یابد (۶). نظریه ذهن^۴ از مولفه‌های ضروری شناخت اجتماعی و به معنای توانایی نسبت‌دادن حالت‌های ذهنی (یعنی باورها و خواسته‌ها) به خود و دیگران، درک و پیش‌بینی رفتارها، نیت و خواسته‌های آنهاست. نظریه ذهن یک ساختار چندبعدی است که دو بعد کلی را در برمی‌گیرد: الف) تشخیص و تمایز نشانه‌ها در محیط اجتماعی بلافاصل؛ یعنی توانایی رمزگشایی حالات ذهنی دیگران، و ب) استنتاج در مورد آن نشانه‌ها؛ یعنی توانایی استدلال در مورد حالات ذهنی دیگران. از دیدگاهی دیگر، مولفه‌های نظریه ذهن را می‌توان به دو جزء

7 Ventromedial

8 Prefrontal cortex

9 visuospatial working memory

10 Cognitive flexibility

11 Cognitive fusion

12 thought-abandonment fusion

1 Borderline personality disorder (BPD)

2 Diagnostic and statistical manual of mental disorders

3 social cognition

4 Theory of Mind

5 cognitive (cold) components

6 affective (hot) components

ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه شخصیت مرزی (BPI): این پرسش‌نامه ۵۳ ماده‌ای توسط لایسنرینگ^۳ (۱۹۹۹)، با هدف ارزیابی صفات شخصیت مرزی در نمونه‌های بالینی و غیربالینی و بر اساس مفهوم کرنبرگ از سازمان‌بندی شخصیت مرزی ساخته شد. این پرسش‌نامه شامل مقیاس‌هایی برای سنجش آشفتگی هویتی، مکانیزم‌های دفاعی اولیه، واقعیت‌آزمایی آسیب‌دیده و ترس از صمیمیت است و به صورت بله و خیر پاسخ داده می‌شود و مجموع امتیازات همه سوالات در دامنه‌ای از ۱ تا ۵۱ قرار می‌گیرد. از آنجایی که دو سوال آخر این پرسش‌نامه در هیچ‌یک از طبقات عاملی یا سایر طبقات پرسش‌نامه قرار نمی‌گیرد و نمره آن‌ها در نمره نهایی فرد محاسبه نمی‌شود، در نسخه ایرانی حذف شده است. بنابراین پرسش‌نامه شخصیت مرزی لایسنرینگ دارای ۵۱ عبارت است (۲۶). جکسون و کلاریج^۴ (۲۷) ضریب اعتبار بازآزمایی این پرسش‌نامه را ۰/۶۱ و راولینگز، کلاریج و فریمین^۵ (۲۸) ضریب آلفای آن را ۰/۸۰ گزارش کردند. در ایران نیز روایی و اعتبار این پرسش‌نامه بررسی شده است. روایی همزمان با ضریب ۰/۷۰ و همبستگی خرده‌مقیاسها با کل مقیاس و با یکدیگر با ضرایب ۰/۷۱ تا ۰/۸۰ و سه نوع اعتبار بازآزمایی، دونیمه‌سازی و همسانی درونی به ترتیب با ضرایب ۰/۸۰، ۰/۸۳ و ۰/۸۵ بدست آمد (۲۹). در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه ۰/۸۲ بدست آمد.

آزمون ذهن‌خوانی از روی تصاویر چشم (RMET): یک آزمون عصب‌روانشناختی مربوط به ذهن‌خوانی است و توسط بارن کوهن^۶ و همکاران (۲۰۰۱) ساخته شد. این آزمون شامل تصاویری از ناحیه چشم بازیگران و هنرپیشه‌ها در ۳۶ حالت گوناگون و شامل ۳۶ سوال است. با هر سوال چهار توصیف حالت ذهنی (یک حالت هدف و سه حالت انحرافی با همان ارزش هیجانی) ارائه می‌شود. تنها با استفاده از اطلاعات بینایی از پاسخ دهندگان خواسته می‌شود که واژه‌ای که بهترین توصیف‌کننده فکر یا احساس صاحب چشم‌هاست را انتخاب کنند. نمره کم‌تر از ۲۲ نشانگر ذهن‌خوانی پایین، نمره بین ۲۲-۳۰ نشانگر ذهن‌خوانی متوسط و نمره بالاتر از ۳۰ نشانگر ذهن‌خوانی بالا است. برای هر تصویر چهار واژه توصیف‌کننده حالت ذهنی ارائه می‌شود که از ظرفیت هیجانی مشابهی برخوردارند. پاسخ‌دهنده تنها از راه اطلاعات بینایی موجود در تصویر باید گزینه‌ای را که به بهترین گونه توصیف‌کننده حالت ذهنی شخص موجود در تصویر است از

پیش‌بینی می‌کند. افراد دارای رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در درک نشانه‌های هیجانی و در نتیجه، مهارت‌های انعطاف‌پذیری شناختی مشکل دارند (۲۲). این امر، به ناتوانی آنها در تفکر موثر در مورد افکار خود و ودیگران (۲۳) و حفظ توجه بر اطلاعات و درک و حل چالش‌های عاطفی دامن می‌زند (۲۴). فرایند درمان طولانی و پیچیده افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی نیاز به صبر و شکیبایی دارد و هزینه بالایی را بر دوش فرد مبتلا و خانواده او تحمیل می‌کند. رفتارهای فرد مبتلا همانند تکانشگری و...، عدم بینش نسبت به مشکل و در نتیجه احساس عدم نیاز به درمان می‌تواند روند درمان را تحت‌تاثیر قرار دهد. از دیگر سو، پیچیدگی کار با این افراد می‌تواند درمانگران را از درمان چنین افرادی ناامید کند. با توجه به شیوع بالا و پیامدهای منفی این اختلال بر زندگی فرد و اطرافیانش، شناسایی بهتر و دقیق‌تر این اختلال، عوامل و متغیرهای پیش‌بینی‌کننده آن و مکانیسم‌های اثرگذاری‌اش از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است. از این رو، هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی هوش هیجانی در تبیین روابط علی بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان است.

روش

این پژوهش بنیادی از نوع توصیفی و به روش همبستگی (با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری) است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش را تمامی نوجوانان مشغول به تحصیل در مدارس منطقه ۵ آموزش و پرورش تهران در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹ تشکیل می‌دادند. به باور کلاین^۱ (۲۵) حجم نمونه مناسب برای هر پارامتر، حداقل پنج نفر و در سطح مطلوب ۲۰ نفر است. بنابراین با در نظر گرفتن احتمال ریزش شرکت‌کننده‌ها، ۳۵۲ نفر نمونه به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارتند از پژوهش عبارتند از: دامنه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال، اشتغال به تحصیل در مدارس منطقه ۵. ملاک‌های خروج از پژوهش نیز عبارتند از: عدم تمایل به شرکت یا ادامه همکاری در پژوهش و تحت درمان روانپزشکی یا روان‌درمانی بودن. شرکت‌کنندگان طی یک جلسه و به صورت انفرادی به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند. توضیحات لازم درباره دلایل انجام پژوهش، محرمانه ماندن اطلاعات و شرکت آزادانه در مطالعه ارائه و رضایت آنها برای شرکت در مطالعه دریافت شد.

⁵ Rawlings, Claridge & Freeman

⁶ Reading the Minds of the Eyes Test

⁷ Baron-Cohen

¹ Kline

² Borderline Personality Inventory (BPI)

³ Leichsenring

⁴ Jackson, & Claridge

آزمون هوش هیجانی برادبری - گریوز^۷: آزمون هوش هیجانی مورد استفاده در این تحقیق توسط برادبری و گریوز در سال (۲۰۰۵) ساخته شده است و توسط گنجی (۳۴) ترجمه و اعتباریابی شده است. این آزمون شامل ۲۸ ماده است که بر اساس مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود، و چهار مولفه خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه را می‌سنجد و یک نمره کلی هوش هیجانی نیز بدست می‌دهد. شیوه نمره‌گذاری آزمون با استفاده از مقیاس ۶ نقطه‌ای از (۱ = هرگز تا ۶ = همیشه) انجام می‌شود. جمع نمراتی که آزمودنی در هر یک از سوالات کسب می‌کند نمره کل آزمون را تشکیل می‌دهد. نمره بالاتر از ۸۰ نشان‌دهنده هوش هیجانی بالا و نمره پایین‌تر از ۶۰ نشان‌دهنده هوش هیجانی پایین است. برای تعیین روایی، این آزمون به همراه آزمون هوش هیجانی بار-ان در یک گروه ۹۷ نفری اجرا شد که ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنادار بود. در بررسی گنجی (۳۴) ضرایب پایایی مولفه‌های هوش هیجانی به ترتیب برابر با ۰/۷۳، ۰/۷۸، ۰/۷۶ و ۰/۷۶ بود. در این پژوهش نیز پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ بدست آمد.

تعیین برازش مدل با داده‌ها با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، نرم‌افزار AMOS 24.0 و برآورد بیشینه احتمال^۸ (ML) ارزیابی شد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۳۵۲ دانش آموز (۱۷۹ دختر و ۱۷۳ پسر) با میانگین و انحراف استاندارد سنی ۱۶/۱۸ و ۰/۹۹ حضور داشتند. در بین شرکت‌کنندگان ۱۲۵ نفر (۳۵/۵ درصد) در پایه دهم، ۱۱۷ نفر (۳۳/۲ درصد) در پایه یازدهم و ۱۱۰ نفر (۳۱/۳ درصد) در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. همچنین ۸۴ نفر (۲۳/۹ درصد) از شرکت‌کنندگان در رشته ریاضی، ۹۸ نفر (۲۷/۸ درصد) در رشته علوم تجربی، ۱۰۶ نفر (۳۰/۱ درصد) در رشته علوم انسانی، ۲۶ نفر (۷/۴ درصد) در رشته‌های فنی حرفه‌ای و ۳۸ نفر (۱۰/۸ درصد) در رشته‌های کار و دانش مشغول به تحصیل بودند. جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین نظریه ذهن، انعطاف‌پذیری شناختی، هوش هیجانی و شخصیت مرزی را نشان می‌دهد.

*P < ۰/۰۵ و **P < ۰/۰۱

بین چهار گزینه انتخاب کند. حداکثر امتیاز قابل اکتساب برای انتخاب واژگان درست در این آزمون ۳۶ و کم‌ترین آن صفر است. پژوهش‌ها اعتبار همگرایی این آزمون با یکی دیگر از مقیاس‌های سنجش نظریه ذهن، تست پاس فاکس^۱ را ۰/۷۱ گزارش کرده‌اند (۳۰). اعتبار و همسانی درونی ضریب آلفای کرونباخ این آزمون ۰/۷۳ گزارش شده است (۳۱). در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه ۰/۸۴ بدست آمد.

سیاهه انعطاف‌پذیری شناختی (CFI): این سیاهه خودگزارشی که ۲۰ سوال، در یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرتی از ۱ تا ۷ را در برمی‌گیرد، در سال ۲۰۱۰ توسط دنیس و وندروال^۳ (۲۰۱۰) ساخته شد. این سیاهه برای ارزیابی میزان پیشرفت فرد در کار بالینی و غیربالینی و برای ارزیابی میزان پیشرفت فرد در ایجاد تفکر انعطاف‌پذیر در درمان شناختی - رفتاری افسردگی و سایر بیماری‌های روانی به کار می‌رود. سیاهه انعطاف‌پذیری شناختی نوعی از انعطاف‌پذیری شناختی را می‌سنجد که در فرد برای چالش و جایگزینی افکار ناکارآمد با افکار کارآمدتر در موقعیت به آن نیاز دارد. هدف این ابزار ارزیابی تا سه جنبه از انعطاف‌پذیری شناختی است: الف) میل به درک موقعیت‌های سخت به‌عنوان موقعیت‌های قابل کنترل، ب) توانایی درک چندین توجیه جایگزین برای رویدادهای زندگی و رفتار انسان‌ها و ج) توانایی ایجاد چندین راه‌حل جایگزین برای موقعیت‌های سخت. این سیاهه در کار بالینی و غیربالینی و برای ارزیابی میزان پیشرفت فرد در ایجاد تفکر انعطاف‌پذیر در درمان شناختی - رفتاری بیماری‌های روانی به کار می‌رود. روایی هم‌زمان این سیاهه با سیاهه افسردگی بک^۴ برابر با ۰/۳۹- و روایی همگرایی آن با مقیاس انعطاف‌پذیری شناختی^۵ مارتین و روبین^۶ ۰/۷۵ بود. ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۹۰ و برای خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۵۵ گزارش نموده‌اند (۳۲). در ایران شاره و همکاران (۲۰۱۴) این سیاهه را به فارسی ترجمه و اعتباریابی کرده‌اند. در نسخه فارسی، سیاهه انعطاف‌پذیری شناختی دارای سه عامل ادراک کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های گوناگون و ادراک توجیه رفتار است. ضریب اعتبار بازمیابی برای کل مقیاس ۰/۷۱ و برای خرده‌مقیاس‌های ادراک کنترل‌پذیری ۰/۵۵، ادراک گزینه‌های گوناگون ۰/۷۲ و ادراک توجیه رفتار ۰/۵۷ گزارش شده است (۳۳). در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه ۰/۸۰ بدست آمد.

⁵ cognitive flexibility scale

⁶ Martin & Rubin

⁷ Bradberry- Greaves' Emotional Intelligence

⁸ Maximum Likelihood

¹ Faux pus test

² Cognitive Flexibility Inventory

³ Dennis & Vander Wal

⁴ Beck depression inventory

جدول ۱- میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. نظریه ذهن	-					
۲. انعطاف پذیری - جایگزین ها	۰/۲۵**	-				
۳. انعطاف پذیری - کنترل	۰/۱۹**	۰/۶۰**	-			
۴. انعطاف پذیری - جایگزین رفتار	۰/۲۵**	۰/۶۸**	۰/۵۱**	-		
۵. هوش هیجانی - خودآگاهی	۰/۲۵**	۰/۱۷**	۰/۱۴**	۰/۲۲**	-	
۶. هوش هیجانی - خود مدیریتی	۰/۳۰**	۰/۲۴**	۰/۲۳**	۰/۲۶**	۰/۳۳**	-
۷. هوش هیجانی - آگاهی اجتماعی	۰/۱۹**	۰/۱۷**	۰/۱۳*	۰/۲۲**	۰/۲۹**	۰/۳۸**
۸. هوش هیجانی - مدیریت رابطه	۰/۳۳**	۰/۱۹**	۰/۲۵**	۰/۲۹**	۰/۳۶**	۰/۴۹**
۹. شخصیت - آسفتگی هویتی	-۰/۲۷**	-۰/۲۳**	-۰/۲۱**	-۰/۲۰**	-۰/۱۲*	-۰/۲۴**
۱۰. شخصیت - مکانیزم های دفاعی	-۰/۱۸**	-۰/۱۶**	-۰/۱۹**	-۰/۱۶**	-۰/۱۴**	-۰/۲۱**
۱۱. شخصیت - واقعیت آزمایی	-۰/۲۱**	-۰/۱۸**	-۰/۱۷**	-۰/۱۵**	-۰/۱۳*	-۰/۲۹**
۱۲. شخصیت - ترس از صمیمیت	-۰/۲۶**	-۰/۲۳**	-۰/۲۰**	-۰/۱۹**	-۰/۱۷**	-۰/۳۱**
میانگین	۲۳/۵۲	۴۸/۹۰	۳۷/۲۲	۸/۶۵	۲۰/۲۲	۳۰/۴۰
انحراف استاندارد	۶/۸۱	۱۰/۹۲	۸/۱۵	۲/۳۶	۶/۴۱	۸/۴۶
چولگی	-۰/۱۶	۰/۲۳	-۰/۳۳	-۰/۳۳	-۰/۶۰	۰/۲۳
کشیدگی	-۰/۹۰	-۰/۷۲	-۰/۹۹	-۰/۹۴	-۰/۵۵	-۱/۱۰
ضریب تحمل	۰/۷۴	۰/۴۳	۰/۵۸	۰/۴۸	۰/۷۸	۰/۶۴
تورم واریانس	۱/۳۵	۲/۳۳	۱/۷۳	۲/۰۸	۱/۲۸	۱/۵۶

*P < ۰/۰۵ و **P < ۰/۰۱

ادامه جدول ۱- میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱. نظریه ذهن						
۲. انعطاف پذیری - جایگزین ها						
۳. انعطاف پذیری - کنترل						
۴. انعطاف پذیری - جایگزین رفتار						
۵. هوش هیجانی - خودآگاهی						
۶. هوش هیجانی - خود مدیریتی						
۷. هوش هیجانی - آگاهی اجتماعی	-					
۸. هوش هیجانی - مدیریت رابطه	۰/۲۸**	-				
۹. شخصیت - آسفتگی هویتی	-۰/۲۱**	-۰/۲۷**	-			
۱۰. شخصیت - مکانیزم های دفاعی	-۰/۱۸**	-۰/۲۰**	۰/۷۱**	-		
۱۱. شخصیت - واقعیت آزمایی	-۰/۱۸**	-۰/۲۹**	۰/۶۰**	۰/۶۳**	-	
۱۲. شخصیت - ترس از صمیمیت	-۰/۲۱**	-۰/۲۸**	۰/۷۴**	۰/۶۹**	۰/۸۰**	-
میانگین	۱۴/۰۳	۲۶/۴۶	۶/۲۱	۴/۸۴	۳/۱۸	۴/۵۹
انحراف استاندارد	۳/۲۴	۷/۸۰	۲/۴۷	۲/۶۹	۱/۲۴	۲/۱۱
چولگی	-۰/۴۴	۱/۲۸	-۰/۳۵	-۰/۰۱	۰/۱۱	-۰/۱۶
کشیدگی	-۰/۷۳	۰/۷۱	-۱/۰۶	-۰/۸۸	-۰/۹۷	-۰/۹۰
ضریب تحمل	۰/۸۱	۰/۶۶	-	-	-	-
تورم واریانس	۱/۲۴	۱/۵۲	-	-	-	-

*P < ۰/۰۵ و **P < ۰/۰۱

داده‌های این پژوهش برقرار است. زیرا که مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش‌بین بزرگتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آنها کوچک‌تر از ۱۰ بود. در این پژوهش مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های چند متغیری، از راه تحلیل اطلاعات مربوط به «فاصله مهلبویس^۳» بررسی شد. مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مربوط به فاصله مهلبویس به ترتیب برابر با ۰/۹۸ و ۱/۲۱ بدست آمد که نشان می‌دهد، مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های چند متغیری نیز در بین داده‌ها برقرار است. جدول ۲ شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

جدول ۱ ضرایب همبستگی بین متغیرها را نشان می‌دهد که بر اساس آن جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری‌های حوزه پژوهش بود. در این پژوهش مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های تک‌متغیری از راه بررسی مقادیر کشیدگی و چولگی آنها بررسی شد و همچنان که جدول ۱ نشان می‌دهد، مقادیر مزبور برای همه مؤلفه‌ها در محدوده ± 2 قرار داشت. این یافته بیانگر آن است که مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های تک‌متغیری در بین داده‌ها برقرار بود. در این پژوهش مفروضه همخطی بودن به کمک عامل تورم واریانس^۱ (VIF) و ضریب تحمل^۲ مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۱ نشان می‌دهد که مفروضه همخطی بودن در بین

جدول ۲- شاخص‌های برازش مدل

RMSEA ^۵	CFI ^۸	AGFI ^۷	GFI ^۶	df ^{۵۲} /χ	درجه آزادی	مجدور کای ^۴	شاخص‌های برازندگی
۰/۰۲۴	۰/۹۹۵	۰/۹۵۹	۰/۹۷۴	۱/۲۰	۴۹	۵۸/۵۵	مدل
۰/۰۸ <	۰/۹۰ >	۰/۸۵۰ >	۰/۹۰ >	کم‌تر از ۳	-	-	نقطه برش ^{۱۰}

جدول ۲ نشان می‌دهد شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل مدل یابی معادلات ساختاری از برازش قابل قبول مدل ساختاری با داده‌های گرآوری شده حمایت نمودند ($\chi^2/df=1/20$, $\chi^2=0/995$).

جدول ۲ نشان می‌دهد شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل مدل یابی معادلات ساختاری از برازش قابل قبول مدل ساختاری با داده‌های گرآوری شده حمایت نمودند ($\chi^2/df=1/20$, $\chi^2=0/995$).

جدول ۳- ضرایب مسیر کل، مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

p	β	S.E	b	مسیرها
۰/۰۰۱	۰/۳۵۰	۰/۰۳۶	-۰/۱۶۴	نظریه ذهن ← هوش هیجانی
۰/۰۹۷	-۰/۰۹۷	۰/۰۲۰	-۰/۰۳۲	نظریه ذهن ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	۰/۳۲۵	۰/۰۲۹	-۰/۱۰۹	انعطاف‌پذیری ← هوش هیجانی
۰/۰۸۹	-۰/۱۱۴	۰/۰۱۵	-۰/۰۲۷	انعطاف‌پذیری ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۳۲۲	۰/۰۶۷	-۰/۲۲۹	هوش هیجانی ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۱۱۳	۰/۰۱۲	-۰/۰۳۷	نظریه ذهن ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۱۰۹	۰/۰۰۹	-۰/۰۲۵	انعطاف‌پذیری ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۲۱۰	۰/۰۱۹	-۰/۰۷۰	نظریه ذهن ← شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۲۱۹	۰/۰۱۵	-۰/۰۵۲۱	انعطاف‌پذیری ← شخصیت مرزی

سطح ۰/۰۱ معنادار است. ضریب مسیر بین هوش هیجانی و رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($\beta=-0/322$, $P < 0/01$). منطبق بر نتایج جدول بالا ضریب

جدول ۳ نشان می‌دهد که ضریب مسیر کل بین نظریه ذهن ($\beta=-0/210$, $P < 0/01$) و انعطاف‌پذیری شناختی ($\beta=-0/219$, $P < 0/01$) با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در

⁵ normed chi-square

⁶ Goodness Fit Index

⁷ Adjusted Goodness Fit Index

⁸ Comparative Fit Index

⁹ Root Mean Square Error of Approximation

^{۱۰} - نقاط برش براساس دیدگاه کلاسن (۲۰۱۶)

1 - variance inflation factor

2 - tolerance

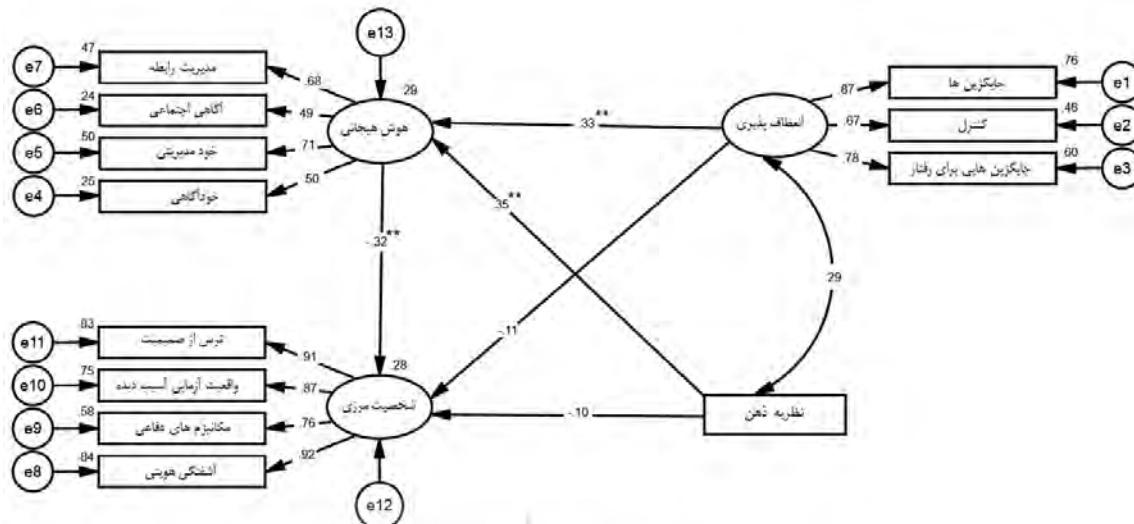
3 - Mahalanobis distance

(D)

4 Chi-

Square

نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را به صورت منفی و معنادار میانجی‌گری می‌کند. در ادامه شکل ۱ مدل ساختاری پژوهش با استفاده از داده‌های استاندارد را نشان می‌دهد.

شکل ۱- پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

اجتماعی پایین‌تری دارند، در اسناد حالت‌های هیجانی به خود و دیگران ناتوانند و در تمایز خود عمومی از خود خصوصی مشکل دارند؛ بنابراین عدم کسب توانایی مرتبط با نظریه ذهن یا ادراک معیوب از تعامل اجتماعی با ایجاد نقص در اسناد باورها، امیال، قصد‌ها و هیجان‌ها به خود و دیگران می‌تواند به بی‌ثباتی در روابط میان‌فردی، خلق و ... در این افراد منجر شود. بررسی آسیب ناحیه پیش‌پیشانی مغز با رفتارهای اجتماعی مختل نشان داده است آسیب به نواحی شکمی-میانی مدار پیشانی مغز در تغییرات شخصیتی مانند بی‌تفاوتی، اختلال در قضاوت اجتماعی، پاسخ‌های عاطفی کاهش‌یافته، اختلال در واقع‌بینی، خودتنظیمی مختل و ناتوانی در پیوند موقعیت‌های اجتماعی با نشانگرهای عاطفی نقش دارد (۱۲). همان‌گونه که پیشتر عنوان شد بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی در فعالیت نواحی شکمی-میانی قشر پیش‌پیشانی اختلال نشان می‌دهند (۱۱). بنابراین، می‌توان رابطه نظریه ذهن با رگه‌های شخصیت مرزی را بر اساس شواهد عصب‌شناختی و همپوشانی نواحی آسیب دیده مغزی تبیین کرد. به‌این ترتیب که آسیب به قشر شکمی-میانی پیش‌پیشانی می‌تواند با اختلال در نظریه ذهن، نشانه‌های شخصیت مرزی مانند شناخت اجتماعی معیوب، روابط بین فردی بی‌ثبات و تکانشگری را تحت تاثیر قرار دهد.

استفاده از ابزارهای متفاوت در ارزیابی نظریه ذهن می‌تواند ناهم‌سویی یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های دیگر را تبیین کند. در پژوهش‌های انجام شده در مورد رابطه نظریه ذهن با

مسیر غیرمستقیم بین نظریه ذهن ($\beta = -.113, P < .01$) و انعطاف‌پذیری شناختی ($\beta = -.109, P < .01$) با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و در سطح 0.01 معنادار بود. این یافته بیانگر آن است که هوش هیجانی در نوجوانان رابطه بین

شکل بالا نشان می‌دهد که مجموع مجذور همبستگی‌های چندگانه (R^2) برای متغیر رگه‌های شخصیت مرزی 0.28 بدست آمد، این موضوع بیانگر آن است که نظریه ذهن، انعطاف‌پذیری شناختی و هوش هیجانی در مجموع 28 درصد از واریانس رگه‌های شخصیت مرزی را در نوجوانان تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی هوش هیجانی در تبیین روابط علی بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت در نوجوانان انجام شد. یافته‌ها نشان داد ضریب مسیر کل بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی منفی و معنادار است. همچنین هوش هیجانی رابطه بین نظریه ذهن و انعطاف‌پذیری شناختی با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را به صورت منفی و معنادار میانجی‌گری می‌کند.

یافته‌های این پژوهش مبنی بر رابطه نظریه ذهن و رگه‌های شخصیت مرزی با یافته‌های پژوهشی دیگر (۱۳، ۱۲، ۱۰ و ۸) همخوانی دارد و با یافته‌های (۳۵) ناهم‌سوست. الگوی فراگیر بی‌ثباتی در روابط بین‌فردی، رفتارهای خودآسیب‌رسان، طغیان‌های تهاجمی و واکنش‌پذیری هیجانی که در زمینه بین‌فردی قابل مشاهده‌اند، از وجود نقایص شناخت اجتماعی، ادراک و پردازش نشانه‌های اجتماعی حکایت دارند به این معنا که افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی ظرفیت‌های شناخت

اختلال شخصیت مرزی بیش‌تر از تکالیف باور غلط به عنوان ابزار ارزیابی نظریه ذهن استفاده شده‌است، درحالی‌که در این پژوهش آزمون ذهن‌خوانی از روی تصاویر چشم‌به‌کار برده‌شد.

یافته‌های این پژوهش مبنی بر رابطه انعطاف‌پذیری شناختی و رگه‌های شخصیت مرزی با یافته‌های پژوهشی دیگر (۱۸-۱۵) همخوانی دارد. انعطاف‌پذیری شناختی به‌عنوان یک ویژگی مهم، می‌تواند به افرادی که از اختلال شخصیت مرزی رنج می‌برند کمک کند تا راه‌حل‌های جایگزین مثبتی را در شرایط سخت بیابند و با برانگیختگی هیجانی به شکل سازگارانه مقابله کنند. به باور پژوهشگران، ناهنجاری‌های عصبی روانشناختی در ایجاد و حفظ اختلال شخصیت مرزی نقش دارند. فراتحلیل‌ها و بررسی‌های قبلی نقایص را در طیف گسترده‌ای از حوزه‌های شناختی، از جمله توجه، انعطاف‌پذیری شناختی، حافظه، عملکردهای اجرایی، برنامه‌ریزی، پردازش اطلاعات و توانایی‌های دیداری-فضایی تأیید کردند، که اغلب به‌عنوان زمینه‌ساز ناهنجاری‌های مغز پیشنهاد می‌شوند (۱۶). نقص در انعطاف‌پذیری شناختی (نقص در تغییر یا جابه‌جایی در سطح کنترل توجه و بازنمایی تکالیف) به توانایی تغییر در راهبردهای مورد استفاده برای انطباق با محیط جدید آسیب رسانده و به وسیله قوانین رفتاری، عاطفی و شناختی افراطی، غیرقابل انعطاف و ناسازگارانه منجر به افزایش رگه‌های اختلال شخصیت مرزی در نوجوانان می‌شود. پژوهشگران پیشنهاد داده‌اند که نقایص عصب شناختی و کارکردهای شناختی معیوب به عنوان اساس زیربنایی ویژگی‌های شخصیت مرزی مانند تکانشگری بالا، پرخاشگری، رفتارهای خودتخریبی و اقدام به خودکشی و بی‌ثباتی خلقی در نظر گرفته شود (۱۷).

رابطه منفی هوش هیجانی با اختلال شخصیت مرزی با یافته‌های (۳۶-۳۹) همخوانی دارد. اختلال شخصیت مرزی به‌عنوان اختلال مرتبط با نارسایی در تنظیم هیجان مفهوم‌سازی شده است که با بی‌ثباتی در بسیاری از حوزه‌های زندگی، یعنی روابط بین فردی، احساسات و رفتار مشخص می‌شود. بر اساس یافته‌های این پژوهش نارسایی در هوش هیجانی به‌عنوان سازه‌ای مهم که نقش معناداری در تعاملات اجتماعی دارد می‌تواند اختلال شخصیت مرزی را پیش‌بینی کند. عدم وضوح هیجانی، درک پایین از ماهیت هیجان‌های خود و توانایی اندک برای مدیریت تجربه‌های هیجانی منفی موجب می‌شود افراد مبتلا نشانه‌های آسیب شناختی بالاتری تجربه کنند. در حقیقت به نظر می‌رسد مشکل اصلی این افراد تجربه هیجان‌های منفی شدید به جای تمایز بین انواع هیجان‌ها باشد. همچنین به نظر می‌رسد کمبود همدلی به جلوگیری از شکل‌گیری روابط بین فردی پایدار منجر می‌شود (۳۷). در افراد دارای ویژگی‌های مرزی، توانایی درک ظرفیت‌های بالقوه خود و خودآگاهی بسیار ضعیف

است و با توجه به بی‌نظمی‌های شدید و احساس مزمن پوچی، این یافته قابل توجه است. افزون بر آن، به نظر می‌رسد رفتارهای خودآسیب‌رسان/ خودکشی در این افراد پاسخی غیرعادی به هیجان‌ها و تلاش برای تنظیم آنها باشد. این تبیین با مطالعات قبلی (۳۶) که ارتباط بین سطوح پایین هوش هیجانی و چهار عامل خطر اصلی در خودکشی، یعنی افسردگی، اعتماد به نفس ضعیف، پتانسیل اعتیاد بالا و شدت بالای علائم اختلال شخصیت مرزی را در بین نمونه‌های غیر بالینی شناسایی کردند همسویی دارد. همچنین با نتایج پژوهش (۳۹) همخوانی دارد که نشان دادند راهبردهای تنظیم هیجان رابطه بین هوش هیجانی و علائم شخصیت مرزی را میانجی‌گری می‌کند.

نتایج پژوهش هوش هیجانی به صورت منفی و معنادار رابطه بین نظریه ذهن و رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را میانجی‌گری می‌کند که با یافته‌های پژوهشگران دیگر (۴۲-۴۰) همخوانی دارد. به نظر می‌رسد کاستی‌ها و ضعف افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی در حوزه شناخت اجتماعی، نقص در نظریه ذهن، ناتوانی در درک احساسات چهره، ادراک نادرست از نشانه‌های اجتماعی و... به نوبه خود می‌تواند منجر به درک نادرست علامت‌های اجتماعی شود و در نتیجه تجربه‌های هیجانی شدید و تنش بیش از حد در موقعیت‌های اجتماعی را افزایش دهد. در ادامه هوش هیجانی پایین از راه مهارت ضعیف در مدیریت و درک هیجان خود و احساسات دیگران موجب افزایش ناتوانی در مدیریت هیجان‌ها و بی‌ثباتی عاطفی و حساسیت بالا به محرک‌های عاطفی در افراد مبتلا شود که به نوبه خود آسیب‌پذیری عاطفی را در این افراد افزایش می‌دهد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد هوش هیجانی به صورت منفی و معنادار رابطه بین انعطاف‌پذیری شناختی و رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را میانجی‌گری می‌کند. این یافته با نتایج پژوهش (۲۰) همخوانی دارد. در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت برای استفاده از فراشناخت مناسب و مدیریت مشکلات اجتماعی، سطح مشخصی از مهارت‌های شناختی برای درک و تفکر مؤثر در مورد افکار خود و دیگران مورد نیاز است (۲۳). به نظر می‌رسد افراد دارای رگه‌های اختلال شخصیت مرزی اغلب قادر به حفظ توجه در اطلاعات مربوطه مورد نیاز برای استفاده از عملکردهای ذهنی اساسی برای درک و حل چالش‌های عاطفی نیستند (۲۴)؛ از این رو، این افراد علاوه بر انعطاف‌پذیری شناختی پایین، نمرات پایین‌تری در آزمون‌های مربوط به هوش هیجانی کسب می‌کنند. توضیح دیگر می‌تواند این باشد که افراد دارای رگه‌های اختلال شخصیت مرزی نشانه‌های هیجانی اساسی را درک نمی‌کنند و بنابراین، نمی‌توانند از راهبردهای اجرایی خود مانند مهارت‌های انعطاف‌پذیری

صورت‌بندی نتایج این پژوهش بدون در نظر گرفتن تاثیر گذر زمان بر متغیرها و روابط آنها یکی از محدودیت‌های مهم این پژوهش به شمار می‌رود. نتایج این پژوهش معرف نمونه نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال در استان تهران است، بنابراین تعمیم یافته‌های این پژوهش به گروه‌ها و جامعه‌های پژوهشی متفاوت، باید با احتیاط تفسیر شود. با توجه به اثرات متقابل انعطاف‌پذیری شناختی با نظریه ذهن و هوش هیجانی پیشنهاد می‌شود در مداخله‌های مربوط به درمان اختلال شخصیت مرزی، روش‌های توانبخشی شناختی و بهبود انعطاف‌پذیری شناختی مورد توجه قرار گیرد. ارائه آموزش در مورد انعطاف‌پذیری شناختی و هوش هیجانی برای نوجوانان دارای رگه‌های اختلال شخصیت به آنها کمک می‌کند تا شرایط استرس‌زا را به شکلی مثبت درک و کنترل کنند و در پی راه‌حل‌های موثرتری برای چالش‌های شناختی و عاطفی باشند. بنابراین، طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی جهت افزایش انعطاف‌پذیری شناختی و هوش هیجانی پیشنهاد می‌شود.

References

- 1- Bozzatello P, Bellino S, Bosia M, Rocca P. Early detection and outcome in borderline personality disorder. *Frontiers in psychiatry*, 2019, 10, 710. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00710>
- 2- Gratz KL, Kiel EJ, Mann AJ, Tull MT. The prospective relation between borderline personality disorder symptoms and suicide risk: The mediating roles of emotion regulation difficulties and perceived burdensomeness. *Journal of affective disorders*, 2022, <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.06.066>
- 3- Kuo JR, Khoury JE, Metcalfe R, Fitzpatrick S, Goodwill A. An examination of the relationship between childhood emotional abuse and borderline personality disorder features: The role of difficulties with emotion regulation. *Child abuse & neglect*, 2015, 39, 147-155. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.08.008>
- 4- Videler AC, Hutsebaut J, Schulkens JE, Sobczak S, Van Alphen SP. A life span perspective on borderline personality disorder. *Current psychiatry reports*, 2019, 21(7), 1-8.

شناختی در این زمینه‌ها استفاده کنند (۲۲). نقش میانجی هوش هیجانی در رابطه بین انعطاف‌پذیری شناختی و رگه‌های اختلال شخصیت مرزی بر اساس عملکرد قشر پیشانی نیز قابل تبیین است. قشر پیشانی نقش مهمی در تفسیر، بیان و تنظیم هیجانات دارد. برخی از مطالعات نشان داده‌اند که هوش هیجانی بالا با عملکرد بهتر در قشر پیشانی مغز و آزمون‌های مرتبط با کارکردهای اجرایی و انعطاف‌پذیری شناختی رابطه دارد (۲۱). همان‌گونه که پیش‌تر بیان شد، شواهد عصب‌روانشناسی حاکی از آن است که در اختلال شخصیت مرزی لوب پیشانی مغز دچار آسیب می‌شود (۱۶). بنابراین به نظر می‌رسد آسیب به قشر پیش‌پیشانی و مدارهای عصبی مرتبط با آن نقش مهمی در انعطاف‌پذیری شناختی و هوش هیجانی دارند و می‌توانند رگه‌های اختلال شخصیت مرزی را پیش‌بینی کنند.

تفسیر نتایج این پژوهش با توجه به برخی از محدودیت‌ها ضروری به نظر می‌رسد: این پژوهش از نوع مقطعی است. بنابراین

<https://link.springer.com/article/10.1007/s11920-019-1040-1>

- 5- Németh N, Mátrai P, Hegyi P, Czéh B, Czopf L, Hussain A, ... Simon M. Theory of mind disturbances in borderline personality disorder: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 2018, 270, 143-153.

<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.08.049>

- 6- Janke K. Aspects of social cognition and memory in patients with borderline personality disorder (Doctoral dissertation). 2022, <http://dx.doi.org/10.17169/refubium-34531>

- 7- Royka A, Santos LR. Theory of Mind in the Wild. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 2022, 45, 101137. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2022.101137>

- 8- Ahmadi E, Bafandeh H, Dadashi S. Comparison of theory of mind in college students with borderline personality disorder traits and normal counterparts. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 2018, 7(5), 147-160. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1397.7.5.6.3>

- 9- Normann E, Antonsen BT, Kvarstein EH, Pedersen GF, Vaskinn A, Wilberg T.

- Are impairments in theory of mind specific to borderline personality disorder?. *Journal of personality disorders*, 2019, 1-15. <https://doi.org/10.1521/pedi.2019.33.417>
- 10- Ortega-Díaz E, García-Campos J, Moya-Martínez A, Ramírez-Cremades C, Rico-Gomis JM, Cuesta-Moreno C, ... Rodríguez-Marín J. Theory of mind in borderline personality disorder: a possible endophenotypic factor?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2021, 18(6), 3193. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063193>
- 11- Stead VE, Schmidt LA, Crowley MJ, Dyce L, Hall GB, Van Lieshout RJ, Boylan K. Frontal EEG asymmetry moderates the relation between borderline personality disorder features and feelings of social rejection in adolescents. *Development and Psychopathology*, 2022, 1-15. <https://doi.org/10.1017/S0954579422000128>
- 12- Dadashi S, Ahmadi E, Bafandeh Gharamaleki H. Investigation of Neuropsychological Dysfunctions and Theory of mind Deficiency in Subjects with Borderline Personality Disorder Traits. *Neuropsychology*, 2018, 4(13), 139-158. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24765023.1397.4.13.10.4>
- 13- Zafaranchizadeh Moqadam M, Mojtabaie M, Bashardoust S. Study of the relationship between dark triad of personality with cold empathy with mediating role of emotional and cognitive theory of mind in individuals with borderline personality disorder symptoms. *Journal of Modern Psychological Researches*, 2022, 17(65). <https://journals.tabrizu.ac.ir/article/14882.html>
- 14- Pineda-Alhucema W, Aristizabal E, Escudero-Cabarcas J, Acosta-Lopez JE, Vélez JI. Executive function and theory of mind in children with ADHD: A systematic review. *Neuropsychology Review*, 2018, 28(3), 341-358. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11065-018-9381-9>
- 15- Koudys JW, Ruocco AC. Executive functioning in adults with borderline personality disorder and first-degree biological relatives. *The World Journal of Biological Psychiatry*, 2021, 1-14. <https://doi.org/10.1080/15622975.2021.2012396>
- 16- Vai B, Cazzetta S, Scalisi R, Donati A, Bechi M, Poletti S, ... Benedetti F. Neuropsychological deficits correlate with symptoms severity and cortical thickness in borderline personality disorder. *Journal of Affective Disorders*, 2021, 278, 181-188. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.09.060>
- 17- Del Pozo MA, Harbeck S, Zahn S, Kliem S, Kröger C. Cognitive distortions in anorexia nervosa and borderline personality disorder. *Psychiatry research*, 2018, 260, 164-172. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.11.043>
- 18- Firouzjaei NH, Soltani E, Dastgheib SA. The relationship between cognitive flexibility and cognitive fusion with the borderline personality disorder symptoms. *Researcher Bulletin of Medical Sciences*, 2020, 25(1), e9-e9. <https://journals.sbmu.ac.ir/index.php/rbms/article/view/34714>
- 19- Anupama V, Bhola P, Thirthalli J, Mehta UM. Pattern of social cognition deficits in individuals with borderline personality disorder. *Asian journal of psychiatry*, 2018, 33, 105-112. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2018.03.010>
- 20- Hurtado MM, Triviño M, Arnedo M, Roldán G, Tudela P. Are executive functions related to emotional intelligence? A correlational study in schizophrenia and borderline

- personality disorder. *Psychiatry Research*, 2016, 246, 84-88. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.09.027>
- 21- Alipour A, Arefnasab Z, Babamahmoodi A. Emotional intelligence and prefrontal cortex: a comparative study based on Wisconsin card sorting test (WCST). *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences*, 2011, 5(2), 114. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3939963/>
- 22- Tsui CF, Huang J, Lui SS, Au AC, Leung MM, Cheung EF, Chan RC. Facial emotion perception abnormality in patients with early schizophrenia. *Schizophrenia Research*, 2013, 147(2-3), 230-235. <https://doi.org/10.1016/j.schres.2013.04.019>
- 23- Outcalt J, Dimaggio G, Popolo R, Buck K, Chaudoin-Patzoldt KA, Kukla M, ... & Lysaker PH. Metacognition moderates the relationship of disturbances in attachment with severity of borderline personality disorder among persons in treatment of substance use disorders. *Comprehensive psychiatry*, 2016, 64, 22-28. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.10.002>
- 24- Chung YS, Barch D, Strube M. A meta-analysis of mentalizing impairments in adults with schizophrenia and autism spectrum disorder. *Schizophrenia bulletin*, 2014, 40(3), 602-616. <https://doi.org/10.1093/schbul/sbt048>
- 25- Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling, edition 4, Guilford press, New York & London. 2016.
- 26- Leichsenring F. Development and first results of the Borderline Personality Inventory: A self-report instrument for assessing borderline personality organization. *Journal of Personality Assessment*, 1999, 73(1), 45-63. <https://doi.org/10.1207/S15327752JP.A730104>
- 27- Jackson M, Claridge G. Reliability and validity of a psychotic traits questionnaire (STQ). *British Journal of Clinical Psychology*, 1991, 30(4), 311-323. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8260.1991.tb00952.x>
- 28- Rawlings D, Claridge G, Freeman JL. Principal components analysis of the schizotypal personality scale (STA) and the borderline personality scale (STB). *Personality and Individual Differences*, 2001, 31(3), 409-419. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00146-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00146-X)
- 29- Mohammadzadeh A. Validation of the borderline personality inventory in Iran. *International Journal of Behavioral Sciences*, 2011, 5(3), 269-277. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/48738/272>
- 30- Baron-Cohen S, Wheelwright S, Hill J, Raste Y, Plumb I. The "Reading the Mind in the Eyes" test revised version: A study with normal adults, and adults with Asperger syndrome or high-functioning autism. *Journal of child psychology and psychiatry*, 2001, 42(2), 241-251. <https://doi.org/10.1017/S0021963001006643>
- 31- Saffarinia M, Mohammadi R, Hasanzadeh S. Decision Making Styles and Mindfulness and Mind Reading: The Study of These Structures Relationship in a Non-Clinical Group. *Social Cognition*, 2016, 5(2), 120-135. https://sc.journals.pnu.ac.ir/article_3274_503.html?lang=en
- 32- Dennis JP, Vander Wal JS. The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognitive therapy and research*, 2010, 34(3), 241-253. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10608-009-9276-4>
- 33- Shareh H, Farmani A, Soltani E. Investigating the reliability and validity

- of the Cognitive Flexibility Inventory (CFI-I) among Iranian university students. 2014, https://jpcp.uswr.ac.ir/browse.php?a_id=163&sid=1&slc_lang=fa
- 34- Ganji H, Mirhashmi M, Thabit M. Preliminary standardization of Bradbury-Graves emotional intelligence test. *Quarterly Journal of Applied Psychology*, 2015, 1(2): 25-35.
- 35- Sharp C, Pane H, Ha C, Venta A, Patel AB, Sturek J, Fonagy P. Theory of mind and emotion regulation difficulties in adolescents with borderline traits. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2011, 50(6), 563-573. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2011.01.017>
- 36- Khosravi M, Hassani F. The protective effect of emotional intelligence on suicidality: A multiple mediation model among patients with borderline personality disorder. *Personality and individual differences*, 2022, 189, 111488. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.11.1488>
- 37- Avarzamani L, Hosein Mozafarian M, Shahmiri Barzoki H, Rahnejat A, Ebrahimi M. Comparison of emotional intelligence in young male patients with borderline personality disorder or traits and healthy controls. *Professional Psychology: Research and Practice*. 2021, 52(4) :352-359. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.11.1488>
- 38- Bakhshizadeh A, Rahanejad AM. Predicting of borderline personality disorder (BPD) based on emotional intelligence, apathy and empathy among the soldiers admitted to a military hospital. *Revista Latinoamericana de Hipertensión*, 2019, 14(1), 75-82. <https://www.redalyc.org/journal/1702/170259294012/170259294012.pdf>
- 39- Shokrollahi Z, khanzadeh M. Designing and testing a structural model of the antecedents of borderline personality disorder symptoms and quality of life in students. *Research in Cognitive and Behavioral Sciences*, 2021, 11(1), 163-180. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22517642.1400.11.1.12.0>
- 40- Pourmohammad P, Imani M, Goodarzi MA, Sarafranz MR. Impaired complex theory of mind and low emotional self-awareness in outpatients with borderline personality disorder compared to healthy controls: A cross-sectional study. *Journal of Psychiatric Research*, 2021, 143, 445-450. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.10.009>
- 41- Kiliç F, Demirdas A, Isik Ü, Akkus M, Atay IM, Kuzugüdenlioglu D. Empathy, alexithymia, and theory of mind in borderline personality disorder. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 2020, 208(9), 736-741. <https://doi.org/10.1097/nmd.0000000000001196>
- 42- Arjmandi Oliya MS, Rezaei A, Kazemei S, Shorabi N. The Mediation Role of Emotional Intelligence in the Relationship between the Dimensions of Mind Theory and Social Skills in Students with Learnin Disabilities. *Psychological Methods and Models*, 2021, 11(42), 32-47. http://jpmm.marvdasht.iau.ir/m/article_4579.html?lang=en